

Myšlenka a idea / Idea a myšlenka

Rádl říká v Útěse na jednom místě: „Podivná věc: myšlenky létají světem, nedbajíce hranic ani prostorových, ani časových: ... Ale tyto myšlenky žijí vskutku *pouze* v lidech, kteří se jim odevzdávají.“ (7622, s. 28). Kousek před tím říká ještě: „... myšlenka létá od člověka k člověku *pouze* na křídlech hmoty v pohybu ...“ Rádl tu samozřejmě nemá na mysli „myšlenku“ jako duševní útvar či přesněji duševní výkon, cogitatio cogitans, neboť ta nemůže opustit hlavu (mozek, vědomí) jednoho člověka a přemístit se do hlavy (mozku, vědomí) druhého člověka, takže o ní nelze ani metaforicky říci, že „létá světem“. Ale co to vlastně je taková „myšlenka“, která „opravdu“ létá světem, nedbajíc hranic ani prostorových, ani časových? Vypůjčme si znovu platónský termín „idea“ pro to, co onou myšlenkou myslící (cogitans) zaměřujeme jako její myšlené, její „cogitatum“; napříště tedy budeme užívat pro myšlenku myšlenou pojmenování „idea“. Pak je zřejmé, že nejrozličnější myšlenky jakožto výkony naší mysli se mohou vztahovat (intendovat, intencionalně vztahovat) k téže ideji. To, že se v konkrétním případě různé myšlenkové výkony intencionalně vztahují k téže ideji, však nemůže být zajištěno ani zaručeno použitím téhož slova, téhož pojmenování; to je jistě zřejmé, ale musí to být ověřováno nějakým spolehlivějším způsobem. Ale jak je vůbec možno něco takového ověřovat, když mám k dispozici vždycky jen „hmotu v pohybu“, řečeno s Rádlem, tj. to, co můžeme zachytit sluchem nebo zrakem (tj. zvuky nebo tvary)? Jaká je vlastně „skutečná“ povaha oněch „idejí“, jak jsme se rozhodli je nazývat? V jakém vztahu je taková idea k myšlence (k výkonu myšlenka) toho kterého člověka, který se jí „odevzdává“? Co to vlastně „létá světem od člověka k člověku“, když tomu nemůžeme najít žádné místo v něm a žádnou chvíli, nezbytnou k tomu přeletění?

(Písek, 070704-1.)